UNAMA
SRSG Briefing
UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN

۲۱ جون ۲۰۱۷

د ملګرو ملتونو د امنیت شورا ته

د سرمنشي ځانګړي استازي ښاغلی تدامیچي یاماموتو وینا

[لکه څرنګه چې وړاندې شوې]

نیویارک، ۲۱ جون ۲۰۱۷

* * *

سهار مو پخیر، ښاغلی رئیس، د امنیت شورا درنو غړو!

زما د وروستي معلوماتي وړاندېز راهیسې، افغانستان کې د پخوا په پرتله ماشتې په بېساري ډول ترینګلې وې. د امنیتي وضعیت خرابېدو ناڅرګندې سیاسي ترینګلتیاوې را برسېره کړې دي. په عین وخت کې، د سولې پر لور د حکومت اراده هم څرګنده شوه؛ لکه د رواني میاشتې په پیل کې په کابل کې د سیمهییزې سولې او امنیت په اړه د غونډې بریالی ترسره کېدل او همداراز د پخواني یاغي ډلو له ډلې حزب اسلامي سره د سیاسي هوکړې پرلهپسې پلې کېدل. خو که د ملي یووالي حکومت د سیاسي ګډون پراخولو، حسابورکونې پیاوړتیا او په ځانګړې ډول د امنیتي سکتور د اعتبار لوړولو لپاره زیاتې هڅې ونه کړي، نو تمه ده چې په لا نازکو شرایطو کې له نورو کړکېچونو سره مخ شو. د جون د شلمې نېټې د سهار پېښه، چې حکومت د وروستي لاریون د لرې کولو هڅه وکړه او تاوتریخوالي ته ولاړه، د دې اړتیا یادونه کوي چې باید احتیاط، ارامي او یووالي وساتو.

ښاغلی رئیس!

وروستی امنیتي او سیاسي کړکېچ د مې میاشتې په ۳۱مه په د کابل په زړه کې د ترهګریزې بمچاودنې له امله رامنځته شو. وروسته د ناامنۍ پر زیاتېدو د اعتراض پراخ جاده اې لاریونونه وشول چې تاوتریخوالي ته واوښتل، او بیا د همدې لاریون کې د وژل شویو له یوه کسانو د جنازې په مراسمو کې ځانمرګی برید ترسره شو. اجرائیه رئیس عبدالله، بهرنیو چارو وزیر رباني او نور لوړپوړي سیاسي چارواکي د جنازې په مراسمو کې د چاودنو ځای ته نږدې وو، خو له نیکه مرغه چې خوندي پاتې شول. د سیاست د درزونو کرښه ورځ تر بلې قومي رنګ خپلوي، چې دا په داسې وخت کې ډېره د اندېښنې وړ ده کله چې داعش هڅه کوي د شیعه مسلمانانو پر ضد د په نښه شویو بریدونو له لارې فرقهيي شخړې راوپاروي.

د جون په دویمه د حکومت ضد لاریونونو پر مهال، موږ په یوناما کې له ټولو لورو سره پراخې اړیکې ونیولې، په ځانګړې توګه له هغو سیاسي خوځښتونو سره چې په لاریونونو کې د ګډون په اړه یې غور کاوه. موږ د زغم غوښتنه وکړه، د کنترول له لاسه وتو منفي پایلو ته مو خبرداری ورکړ، او ورڅخه مو وغوښتل چې خپلې ستونزې له تاوتریخوالي پرته د حل لپاره وخت ورکړي. د حکومت او د ډیپلوماتیکې ټولنې د غړو له شدیدو هڅو سره یو ځای، د لا زیاتو تاوتریخوالو سمدستي

خطر دفع شو. موږ د حکومت او د حکومت‌نه‌باندې سیاسي مشرانو له هغو څرګندونو منندوی یو چې د یوناما هڅې یې د وضعیت په ارامولو کې مؤثرې وبللې. خو زه لا هم اندېښمن یم چې که د حکومتدارۍ په کړنو کې بدلونونه رانه‌شي، ښايي په راتلونکي کې له داسې کړکېچونو سره مخ شو چې مهارول به يې لا ستونزمن وي.

د ستونزې ریښه څه ده؟ له تېرې اوږې راهیسې نښې ښيي چې په افغانستان کې پراخ سیاسي اجماع کمزورې شوې ده. په وروستیو میاشتو کې یو شمېر سیاسي ډلو — چې ځینې یې پخوا د ملي یووالي حکومت برخه وې — او همدارنګه د ځوان نسل سیاسي ځواکونه، د حکومت پر کړنو د نیوکو ترڅنګ د اصلاحاتو غوښتنې هم زیاتې کړې دي. دوی وايي حکومت په کافي اندازه پر مشورو ولاړ او ټول‌شموله نه دی. حکومت بیا ادعا کوي چې مخالف سیاسي اړخونه مهم اصلاحات خنډوي او د حکومت د بدلون غړونو سره ترینګلتیا زیاتوي. هر اړخ پر بل اړخ تور پورې کوي چې د ملي ګټو خلاف چلند کوي. زما په اند دا درکونه په اوسني سیاسي چاپېریال کې د ترینګلتیا د زیاتېدو لامل شوي دي. مخالفت په هر سیاسي ډګر کې طبیعي دی، خو بې‌باوري زیاتېږي او تند شعارونه او بې‌انعطاف دریځونه ډېر شوي چې لا تاوتریخوالي ته لمن وهي. د سیاسي ثبات لپاره د ګډون‌محور هڅې او د اجماع جوړونه حیاتي دي.

د مۍ ۳۱مې ځانمرګي برید د کابل د محدود ديپلوماتيکې سيمې ترڅنګ وشو. له ۹۰ څخه ډېر هېوادوال په کې ووژل شول او نږدې ۵۰۰ نور ټپيان شول — ټول افغانان. که څه هم جدي نړیوال تلفات نه وو، خو د یو شمېر ديپلوماتيکو تأسیساتو په ګډون څو د ملګرو ملتونو ودانۍ سختې زيانمنې شوې. ځینو سفارتونو اړ شو چې د بیارغونې تر بشپړېدو کارکوونکي وباسي. سره له دې، دا ډېره مهمه ده چې دا برید د افغانستان پر نړیوال ملاتړ — په ځانګړي ډول پراختيايي او اقتصادي مرستو — سیوری وانه‌چوي. نړیواله ټولنه باید نه ووېرېږي او نه دې ترهګرو ته تسلیم شي.

ښاغلی رئیس!

حکومت وکولای شول چې د جون په شپږمه په کابل کې د سیمه‌ییزې سولې او امنیت په اړه د کابل بهیر لوړه کچه غونډه د ۲۴ هېوادونو او سازمانونو په ګډون جوړه کړي. دا کار د حکومت استقامت او د نړیوالې ټولنې د ملاتړ د دوام اراده وښودله.

ولسمشر غني په خپلې پرانیستونکې وینا کې وویل: «موږ ځکه په دې کنفرانس کې یو چې نړیوالې ټولنې ژمنه کړې وه ترهګري به نه زغمي. نن موږ له نړۍ غواړو چې پر خپلې ژمنې عمل وکړي.» په دې تړاو، زه د عمومي اسامبلې هغه پریکړه ستایم چې د سرمنشي د وړاندیز له مخې د ترهګرۍ ضد نوی دفتر د یوه مرستیال سرمنشي تر مشرتابه لاندې جوړ کړی.

د افغان سولې لیدلوری پر دې ولاړ دی چې یو باثباته افغانستان به سیمه هم باثباته او لا هوسا کړي. د دې لیدلوري لاسته راوړل د ټولو اړوندو هېوادونو په ځانګړي ډول د سیمې او ګاونډیو کلکې ارادې ته اړتیا لري. افغان حکومت په کابل غونډه کې له نړیوالې ټولنې وغوښتل چې دا موضوع په ټولو اړخونو کې تعقیب کړي. د جرم، فساد او ترهګرۍ ګډه کړۍ بالاخره ټول هېوادونه او نړیوال نظام کمزوری کوي؛ نو ځکه باید هېوادونه د هغې پر ضد یو موټی شي. د ژمنې ثبوت به یو باثباته افغانستان وي.

د افغان لوري له اړخه، وروستيو امنيتي پېښو وښوده چې د امنيتي سکتور اصلاحات بېړني دي. زه د حکومت ژمنتيا ستايم چې د شفافو او پر شايستګۍ ولاړو ګمارنو ترڅنګ، د مۍ ۳۱مې، د جون دويمې او درېيمې، او د جون شلمې پېښو په اړه باوري پلټنې وکړي، او همداراز د کورنيو چارو او دفاع وزارتونو کې نور اصلاحات رامنځته کړي.

ښاغلی رئيس!

افغانستان د رواني ياغي‌ګری تر څنګ له ګڼو کورنيو ستونزو سره هم مخ دی. په دې کې ژورې سياسي ترينګلتياوې، هره ورځ د زرګونو ستنېدونکو کډوالو ټولنيز او اقتصادي ادغام، هغه اقتصاد چې له ۲۰۱۴ کال راهيسې د نړيوالو ځواکونو تر وتلو وروسته ډېر په ټيټ سرعت راژوندی کېږي، او پراخ فساد هم شامل دي. اقتصاد لا هم پر پراختيايي مرستو ډېر متکي دی. خصوصي سکتور - چې د کارموندنې تر ټولو ستره اتکا کېدای شي - د پانګه‌والو د باور کموالی او پراخ فساد ځپي. پايله يې دا ده چې اقتصادي وده د نفوس له ودې سره برابري نشي او نه هم د کار په لټه د زرګونو ځوانانو لپاره بسيا دندې رامنځته کولی شي. فساد د دولت قانوني مشروعيت زيانمنوي، د حقيقي اقتصاد د رامنځته کېدو مخه نيسي او نا‌امنۍ ته لمن وهي. فساد د معافيت ستونزې زره جوړوي، او همدا معافيت د بشري حقونو روانو ننګونو زړه دی. افغانان يوازې پړه نه دي، خو د فساد ناوړه اغېزې تر ډېره پر افغانستان ګران پرېوځي.

په اپريل کې يوناما د افغانستان د فساد په اړه خپله لومړنۍ هراړخيزه راپور خپور کړ. زه د عامه افکارو د تود غبرګون له شدت څخه خوښ يم. افغانان د فساد او معافيت اغېزې هره ورځ لمسوي؛ ځکه يې ژور درک لري. ملي يووالي حکومت د دې ستونزې د مهار لپاره مثبت ګامونه اخلي. هغه اصلاحات چې د دفاع وزارت کې يې کار پيل کړی، اوس د کورنيو چارو وزارت ته هم غځېږي. د فساد ضد عدلي او قضايي مرکز اغېزمنه وسيله ثابته شوې ده.

د يوناما د بشري حقونو څانګې د جګړې د زيانونو د باور وړ معلومات برابروي، په ځانګړې ډول د ښځو او ماشومانو په اړه. دا له ټولو اساسي جګړه‌والو سره په پرله‌پسې اړيکه کې ده چې د ملکيانو د مرګ‌ژوبلې د کمولو عملي ګامونه واخلي. د ۲۰۱۵ او ۲۰۱۶ کلونو د جګړې د بنديانو د چلند په اړه زموږ راپور په اپريل کې همماله له دې سره خپور شو چې افغانستان د ملګرو ملتونو د شکنجې ضد کميټې دوهم ادواري ارزونه لرله. يوناما د حکومت نوې ژمنتيا هرکلی کوي چې د شکنجې ضد کنوانسيون اختياري پروتوکول تصويب کړي او د بنديانو پر وړاندې د شکنجې او ناوړه چلند د له منځه وړلو لپاره نور ګامونه واخلي. دا هڅې بايد چټکې شي څو حساب‌ورکونه زياته او د حکومت عام باور پياوړی شي.

ښاغلی رئيس!

د مۍ ۳۱مې برید او ورپسې پېښې بايد د روښانتيا د يوې شيبې په ډول عمل وکړي. موږ په داسې پړاو کې يو چې بايد هوښياري پرېکړې وکړو: يا منفي بهير معکوس او د ثبات په لټه کې شو او يا ، او يا له لا بَد وضعيت سره مخ شو. وروستي کړکېچونه وښودله چې د افغانستان په دې نازک وضعيت کې د تنګو کورنيو يا نړيوالو ګټو تعقيبول څه خطرونه لري. په ځانګړې ډول بايد په دوو مسئلو ټينګ تمرکز وشي.

لومړی، په کورني ډګر کې د راتلونکو ټاکنو - پارلماني او ولسمشريزو - تياری بايد ګړندی شي. د ټکنالوژۍ د کارونې، د نړيوالو ټاکنيزو مرستو د رول او څرنګوالي په اړه پرېکړې وشي. د رأی ورکوونکو نوم‌لېکنه دې پيل شي. ټاکنيز مهالوېش دې روښانه

شي. زما له سیاسي لورو سره - په ځانګړې توګه له کابل نه بهر - خبرو کې څرګندېږي چې په دغو موضوعاتو کې ابهام د سیاسي بې‌باورۍ لوی علت دی. موږ پوهېږو چې د خپلواک انتخاباتو کمیسیون ښايي همدومره ژر - ممکن سبا - د پارلماني ټاکنو د نېټې اعلان وکړي. زما باور دا دی چې دا اعلان به د هغو سیاسي ترینګلتیاوو په ارامولو کې مرسته وکړي چې ما په دې خبراوی کې ورته اشاره وکړه.

دویم، لکه څنګه چې ما بیا بیا په دې تالار او نورو ځایونو کې ویلي، له طالبانو سره یو ریښتینی د سولې بهیر حیاتي او بېړنی دی. د جون په شپږمه د کابل په غونډه کې د افغانستان او ګاونډیانو تر منځ د یوه د ګډ ژوند چوکاټ اړتیا ټینګه شوه. په عین وخت کې، زه له افغان ولسه غوارم چې د سولې او پخلاینې د مانا په اړه خپلمنځي ملي خبرو ته پیل وکړي. حکومت او طالبان اړتیا لري چې په مستقیم ډول یو له بل سره د یوه سیاسي حل د تعریف لپاره خبرو ته کښېني. په دې لړ کې د سولې عالي شورا د نوي رئیس ټاکنه د هرکلي وړ پرمختګ دی، خو دا یوازې لومړنی ګام دی؛ شورا باید ورغول شي او په سولې بهیر کې خپل نوی محرک رول واخلي.

ښاغلی رئیس!

یوناما د خپلو اوږدمهالو اړیکو او تجربو په مرسته، په انتهايي ډول هڅه کوي چې سیاسي ترینګلتیاوې مهار کړي،. زه د دې هڅو لپاره د ماموریت په بشپړ ټیم او په هیوادني ټیم ویاړم. زه ویاړم چې تېره اونۍ مې سرمنشي افغانستان ته هرکلی ووایه؛ د هغه سفر د ده او دې سازمان د افغانستان سره ژمنتیا، له افغان ولس سره خواخوږي او د سولې د لټون په لاره کې استقامت څرګند کړ.

موږ د هغې ستراتیژیکې بیاکتنې پایلو ته هم سترګې په لار یو چې تاسو یې غوښتنه کړې. موږ هیله‌مند او باوري یو چې دا به موږ ته هغه وسایل برابر کړي چې د افغانستان د سولې لپاره خپلو هڅو ته دوام ورکړو.

د مبارکې روژې د پای ته رسېدو او د لوی اختر د رارسېدو په درشل کې، زه بیا د یووالي غږ کوم او د زغم غوښتنه کوم، څو کورنۍ او ټولنې د روژې وروستۍ ورځې په سوله کې تېرې کړي.

مننه.

— — —

یوناما ته د سیاسي مأموریت په توګه دا دنده سپارل شوې چې د افغان حکومت او د افغانستان له ولس سره ملاتړ وکړي او د «ښه خدماتو» تر چتر لاندې مهم دیپلوماتیک ګامونه واخلي. «ښه خدمات» هغه عامه او پټې دیپلوماتیکې هڅې دي چې ملګري ملتونه یې له خپلواکۍ، بې‌طرفۍ او ریښتینولۍ څخه په ګټې اخیستنې د نړیوالو شخړو د راټوکېدو، پراخېدو او خپرېدو د مخنیوي لپاره ترسره کوي. یوناما د سولې او پخلاینې بهیر ته مرسته برابروي؛ د بشري حقونو څارنه او ترویج کوي، په ځانګړي ډول د وسله‌وال شخړې پر مهال د ملکیانو ساتنه؛ ښه حکومتولي هڅوي؛ او سیمه‌ییزه همکاري پیاوړې کوي. دغه مأموریت همداراز د نړیوالې ټولنې د پراختیايي ملاتړ د همغږۍ هڅې پر مخ وړي.